

HYVÄÄ KOHTELUA KOSKEVA SUUNNITELMA SILTA

Päivitetty 18.9.2022

Käsitelty Sillan nuorten kokouksessa 8.2.2023

HYVÄÄ KOHTELUA KOSKEVA SUUNNITELMA

Lastensuojelulain mukaisesti lastensuojelulaitosten on laadittava hyvää kohtelua koskeva suunnitelma osana omavalvontasuunnitelmaa. Suunnitelmaa tarkastetaan vuosittain.

KEITÄ ME OLEMME?

SILTA

Silta tarjoaa ympärivuorokautista lastensuojelun sijaishuoltoa 13–17-vuotiaille nuorille (7 paikkaa). Silta sijaitsee Portin välittömässä läheisyydessä. Siltaan voi tulla nuori, joka tarvitsee vahvaa läsnäoloa ja ohjausta arjen tilanteissa. Sillassa korostuu erityisesti nuorten mielenterveyden häiriöihin ja päihteidenkäyttöön liittyviin haasteisiin vastaaminen.

Sillan arjessa on vahvasti läsnä toiminnallisuus, minkä kautta nuoren elämään tuodaan uutta sisältöä ja pyritään vahvistamaan nuoren omia vahvuuksia, voimavaroja ja päihteettömyyttä. Kuntoutus tapahtuu arjessa tiiviissä yhteistyössä mahdollisen hoitotahon kanssa, kuntouttavan ja hoidollisen arjen lisäksi. Perheterapeutti ja psykologi toteuttavat

vanhemmuustyöskentelyä systemisellä työotteella;
vanhemmuustyöskentelyllä on merkittävä rooli lapsen kuntoutusprosessissa.

Sillan kasvatusjohtajana toimii Riina ja vastaavana ohjaajana Jennika. Sillan ohjaajilla ja hoitajilla on pääsääntöisesti sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus ja kaikilla työntekijöillä on paljon kokemusta lastensuojelun sijaishuollosta. Ohjaajina ja hoitajina Sillassa on Juho, Pirjo, Ville, Sari, Henna, Miro ja Sami-Jussi. Sillan erityistyöntekijöinä toimii myös Elisa ja Pia.

MEIDÄN ARVOMME

Vastaanotto-, arviointi- ja kuntoutusyksikkö Portin ja kuntoutusyksikkö Sillan arvot ja toimintaperiaatteet pohjautuvat Linnansuoja Oy:n perusarvoihin, joita ovat:

- 1) Lapsen etu ja oikeudet
- 2) Turvallisuus
- 3) Kunnioitus
- 4) Osallisuus
  - a. lapsen ja perheen

5) Luotettavuus

- a. osaaminen ja pätevyys
- b. ammattieettisyys ja läpinäkyvyys
- c. suunnitelmallisuus

Meillä nämä arvot tarkoittavat sitä, että sinulle turvataan läheisten ihmissuhteiden tiivis yhteydenpito. Yksiköissä kunnioitetaan sinun yksityisyyttäsi sekä sinulle turvataan sijoituksen aikana turvallinen kasvuympäristö sekä ruumiillinen ja henkinen koskemattomuus. Sinua tuetaan vastuullisuuteen omasta itsestäsi huolehtimisessa ikä- ja kehitystasosi huomioiden. Sinua kannustetaan tuomaan omat näkemyksensä rohkeasti esiin sekä tuetaan sinua vaikuttamaan itseäsi koskevien asioiden päätöksentekoon. Sinun yksilöllisyytesi huomioidaan menetelmissä ja sinä voit vaikuttaa itseäsi koskevien asioiden päätöksentekoon. Ennen asioistasi päättämistä sinun kanssasi keskustellaan ja selvitetään ajatuksesi ja toiveet asiaan. Kun sinun asioitasi selvitetään tai käsitellään muiden tahojen kanssa, olet siitä tietoinen. Sinut kohdataan sinun kulttuurinen ja uskonnollinen taustasi kunnioittaen.

Luomme sinulle turvallisen ympäristön kodin ulkopuolisen sijoituksen ajaksi luotettavien aikuisten ja sinua kunnioittavien toimintatapojen kautta. Sinun ja perheesi osallisuutta kunnioitetaan sekä jatkuvasti toimintatapojamme kehittämällä etsimme erilaisia osallisuuden keinoja. Meillä henkilökunnan osaamiseen panostetaan sekä sinulle turvataan moniammatillinen tuki. Yksiköiden henkilökunta toimii ammattieettisiä periaatteita noudattaen sekä toimintatapamme ovat läpinäkyviä.

TOIMENPITEET LASTEN IKÄTASOISEN ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUDEN VÄHVISTÄMISEKSI, TUKEMISEKSI JA YLLÄPITÄMISEKSI

Siltaan sijoitus tapahtuu yleensä etukäteen suunnitellusti, jolloin lapsi käy tutustumassa Siltaan. Me kerromme Sillan toiminnasta, lapsi voi tutustua tiloihin, tavata Siltaan muita sijoitettuja lapsia sekä esittää meille kysymyksiä.

Sijoituksen alussa sinun asioissasi pidetään asiakassuunnitelmanneuvottelu, johon itse osallistut. Neuvotteluun osallistuu myös vanhempasi, sosiaalityöntekijä, mahdollisesti muita sinulle tärkeitä henkilöitä sekä

Portista/Sillasta henkilökuntaa. Asiakassuunnitelman neuvottelussa käydään yleisesti läpi sijoituksen perusteita, sinun arkesi ja tilanteen kannalta tärkeitä asioita mm. läheiset, koulu, hoitotahot jne. Tapaamisessa sovitaan siitä, miten sinä tapaat läheisiäsi ja mahdollisista kotijaksoista. Sijoitukselle asetetaan tavoitteet ja sovimme siitä, kuinka erityistyöntekijämme Elisa ja Pia työskentelevät sinun ja perheesi kanssa. Neuvottelussa puhutaan myös asioista, joista sinä toivot puhuttava.

Sillan sijoituksen aikana Pia ja Elisa voivat myös tavata sinua ja sinun vanhempiasi tai muita läheisiä, jolloin käsitellään yhdessä sovittuja asioita. Tällaista työskentelyä me kutsumme perheterapeuttiseksi työskentelyksi.

Sillan sijoituksen aikana voit tavata sovitusti Elisaa tai Piiaa, jolloin te työskentelette yhdessä sovitun asian kanssa. Tällainen asia voi olla muun muassa tunteiden säätely, päihteidenkäyttö, suhteesi läheisiin tai jokin muu sinun toivomasi asia tai aihe. Myös Sillan sijoituksen aikana Pia ja Elisa voivat tavata sinua ja sinun vanhempiasi tai muita läheisiä, jolloin käsitellään yhdessä sovittuja asioita.

Asiakassuunnitelman jälkeen teemme Sillassa sinulle hoito- ja kasvatussuunnitelman, johon kirjataan sinun ja vanhempiesi toiveet sijoitukselle sekä sosiaalityöntekijän asettamat tavoitteet. Suunnitelmaan kirjataan, kuinka sinun ja vanhempiesi kanssa työskennellään. Sinä saat suunnitelman itsellesi, se lähetetään myös vanhemmillesi ja sosiaalityöntekijälle. Sijoituksesi aikana seuraamme suunnitelman toteutumista ja tarvittaessa muutamme sitä.

Sillassa pidetään nuorten kokouksia, joissa puhutaan muun muassa teidän ja ohjaajien toivomista asioista, puhutaan siitä mitä kenellekin kuuluu ja suunnitellaan yhdessä toimintaa.

LAPSEN HYVÄ HOITO JA KASVATUS SEKÄ LAPSEN IKÄÄN JA KEHITYSTASOON NÄHDEN TARPEELLINEN VALVONTA JA HUOLENPITO, JOKA TOTEUTETAAN ENSISIJAISESTI ILMAN RAJOITUSTOIMENPITEITÄ

Meillä arki on ennakoitavaa ja turvallista. Meillä on kaikille yhteiset päivän aikataulut, joihin on kirjattu muun muassa herätykset, ruokailut, sisääntulo- ja nukkumaanmenoajat. Sinun kanssasi tehdään myös joka viikko viikko-ohjelma, johon kirjoitetaan myös sinun omat tärkeät asiiasi, kuten koulupäivät, mahdolliset käynnit poliklinikoilla ja terveydenhuollossa sekä kotijaksot. Sinun arkesi suunnitellaan aina sinun yksilölliset tarpeesi huomioiden.

Yksiköiden ohjaajat tulevat sinulle pian tutuiksi. Meillä on vakituiset ohjaajat ja muutamia vakituisia sijaisia, joten pysyvät aikuiset hoitavat sinun asioitasi ja ohjaavat sinua arjessa. Sinulle on myös nimetty omaohjaaja, joka pääsääntöisesti hoitaa sinun asioitasi, mutta meillä kaikki aikuiset ovat tietoisia sinun asioistasi, jotta pystymme hyvin vastaamaan sinun sijaishuoltosi toteutumisesta.

Sinulla on oma huone, jonne voit tuoda itsellesi tärkeitä tavaroita. Sillassa sinun on mahdollista myös sisustaa oma huoneesi. Me kunnioitamme sinun omaa reviirisiäsi emmekä mene sinun huoneeseesi ilman sinun lupaasi. Joskus voimme olla sellaisessa tilanteessa, että joudumme tarkastamaan huoneesi ilman sinun läsnäoloasi, mikäli et ole itse yksikössä. Tällainen tarkastus voidaan tehdä vain, mikäli meillä on erityinen syy epäillä, että huoneessasi olisi päihkeitä tai muuta sellaista, joka voisi vakavasti vaarantaa sinun tai muiden turvallisuuden tai terveyden. Tällainen tarkastus pyritään kuitenkin aina ensisijaisesti tekemään niin, että sinä olet siinä itse läsnä.

Meille on tärkeää, että sijaishuollon aikana voidaan ylläpitää sinulle tärkeitä asioita. Pyrimme myös löytämään sinun kanssasi yhdessä sinun arkeesi miellyttäviä ja tärkeitä asioita. Arjessa huomaamme hyvän sekä kannustamme ja tuemme sinua hankalien asioiden saavuttamisessa ja hoitamisessa. Käymme myös sinun kanssasi keskusteluita siitä, mikäli sinun toiminnassasi ja käytöksessäsi on asioita, jotka ovat ei toivottavia. Vaikeissakin tilanteissa pyrimme aina ensisijaisesti ohjaamaan sinua puheella.

Teemme yhteistyötä sinulle asioissa muiden toimijoiden kanssa, kuten koulun, terveydenhuollon ja sosiaaliviranomaisten kanssa. Sinä olet aina tietoinen siitä, keiden kanssa sinun asioitasi hoidetaan ja ohjaamme myös sinua itseäsi hoitamaan asioitasi ikätasoisesti. Sinulla on oikeus tavata sosiaalityöntekijääsi ja olla häneen myös puhelimitse yhteydessä. Tarvittaessa me järjestämme sinun pyynnöstäsi tapaamisen tai pyydämme työntekijääsi olemaan sinuun yhteydessä. Sinulle tärkeät ihmiset sekä myös eläimet (allergiat huomioiden) ovat meille tervetulleita, mutta tärkeää on, että sovimme vierailuista etukäteen.

SILLASSA TOTEUTETTAVAT RAJOITUSTOIMET

Lastensuojelulain mukaisia rajoituksia voidaan kohdistaa ainoastaan kiireellisesti sijoitettuun tai huostaanotettuun lapseen. Sillassa voidaan käyttää seuraavia rajoitustoimia:

1. Yhteydenpidon rajoittaminen max. 30 vrk
2. Aineiden ja esineiden haltuunotto
3. Henkilöntarkastus
4. Henkilönkatsastus
5. Omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen
6. Kiinnipitäminen
7. Liikkumisvapauden rajoittaminen max. 7 vrk
8. Luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen

1. Yhteydenpidon rajoittaminen

Yhteydenpidon rajoittamista koskevalla päätöksellä voidaan rajoittaa sinun oikeutta tavata vanhempia tai muita läheisiä, rajoittaa sinun oikeutta pitää yhteyttä läheisiinsä puhelimitse tai muita välineitä käyttäen, lukea ja pidättää sinun lähettämä tai sinulle osoitettu yksittäinen kirje tai muu luottamuksellinen viesti tai tarkastaa ja pidättää muu lähetys, ottaa rajoituksen ajaksi sijaishuoltopaikan haltuun sinun hallussa olevat yhteydenpitoon käytettävät laitteet ja välineet tai rajoittaa niiden käyttöä sekä jättää ilmaisematta sinun olinpaikka vanhemmille tai huoltajille.

2. Aineiden ja esineiden haltuunotto

Jos sinulla on hallussaan päihtymistarkoituksessa käytettävää ainetta tai tällaisen aineen käyttöön erityisesti soveltuvia välineitä, ne on otettava laitoksen haltuun. Samoin on otettava laitoksen haltuun sinulle olevat aineet tai esineet, jotka on tarkoitettu sinun tai toisen henkilön vahingoittamiseen. Laitoksen haltuun saadaan ottaa aineet tai esineet, jotka ominaisuuksiensa puolesta soveltuvat vaarantamaan sinun tai toisen henkilön henkeä, terveyttä tai turvallisuutta tai vahingoittamaan omaisuutta ja jos on todennäköistä, että sinä käytät aineita tai esineitä näihin tarkoituksiin. Laitoksen haltuun saadaan myös ottaa sinulla olevat lapsen oman tai toisten lasten sijaishuollon järjestämistä tai laitoksen yleistä järjestystä todennäköisesti vakavasti haittaavat muut kuin edellä mainitut aineet ja esineet (lastensuojelulaki 65 § 3 momentti). Säännöksen tarkoituksena on estää karkaamisia, huumausaineiden kauppaa tai vastaavia vakavasti sijaishuollon tarkoituksen vastaisia toimia. Haltuun otettavia esineitä voivat olla myös esimerkiksi kännykkä tai mopo. Haltuunotto on tarkoitettu

käytettäväksi vain akuuteissa tilanteissa ja se voi kestää vain niin kauan kuin se on edellä mainituista syistä välttämätöntä lapsen hoidon ja kasvatuksen kannalta.

Päätös haltuunotosta on aina tehtävä, ellei omaisuutta heti tilanteen rauettua palauteta sinulle. Haltuun otettu omaisuus on palautettava sinulle viimeistään sijaishuollon päättyessä, ellei omaisuuden palauttamisesta tai hävittämisestä ole muussa laissa toisin säädetty. Ampuma-aselain ja räjähdeasetuksen mukaan lapselta otetut luvattomat ampuma-aseet, kaasusumuttimet sekä räjähteet on luovutettava poliisille. Alkoholijuoman tai muun alkoholipitoisen aineen hävittämisestä säädetään. Sijaishuollon järjestämistä tai laitoksen yleistä järjestystä todennäköisesti vakavasti haittaavan aineen tai esineen haltuunottoa ei saa jatkaa pidempään kuin se on lapsen hoidon ja kasvatuksen sekä laitoksen järjestyksen kannalta välttämätöntä.

Tupakkatuotteet ja nikotiininesteet

Tupakkatuotteet tai nikotiininesteet voidaan ottaa pois esimerkiksi silloin, kun lastensuojelulaitoksen työntekijä havaitsee näitä lapsella (esimerkiksi pöydällä tai lapsen tupakoidessa). Tupakat voidaan ottaa laitoksen haltuun myös silloin, kun näitä löytyy lapselta henkilöntarkastuksen yhteydessä. Lastensuojelulaki ei kuitenkaan oikeuta tekemään lapselle henkilöntarkastusta tai tarkastamaan tämän huonetta, omaisuutta tai lähetyksiä tupakkatuotteiden löytämiseksi. Lastensuojelulaki ei myöskään velvoita laitosta ottamaan haltuun lapsella olevia tupakkatuotteita. Harkitessa tupakkatuotteiden haltuun ottoa, tulee arvioida sitä, onko haltuunotolla tilanteessa enemmän myönteisiä kuin kielteisiä vaikutuksia lapsen tilanteeseen. Laitoksen tehtävänä on kuitenkin aina kannustaa ja tukea lasta savuttomuuteen. Jos lapsi tarvitsee tupakoinnin lopettamiseksi vieroituslääkettä, arvion asiasta tekee lääkäri. Haltuunotosta tehdään valituskelppoinen päätös.

3. Henkilöntarkastus

Henkilöntarkastuksella tarkoitetaan sen tutkimista, mitä sinulla on vaatteissaan tai vaatteiden ja ihon väliin kätkeytynä. Henkilöntarkastusta on muun muassa naulakkoon ripustettujen vaatteiden tutkiminen tai jälkien etsiminen vaatteista sekä taskujen tarkastaminen ja tyhjentäminen. Tarkastusta on myös henkilön hallussa olevan matka- tai käsilaukun, salkun

tai muun vastaavan kantovälineen tarkastaminen (vertaa turvatarkastus lentoasemalla). Kyseessä on perustuslaissa suojatun henkilökohtaisen koskemattomuuden suojan rikkomisesta, joten säännöksessä määriteltyjä edellytyksiä on noudatettava tiukasti. Tarkastusta ei voida tehdä muiden kuin laissa nimenomaisesti määriteltyjen esineiden ja aineiden etsimiseksi.

Lastensuojelulain 66 §:n mukaisesti edellytyksenä tarkastuksen tekemiselle on, että laitoksen henkilökunnalla on perusteltua syytä epäillä, että sinulla on yllä tai vaatteissa päihtymistarkoituksessa käytettäviä aineita tai aineen käyttöön soveltuvia välineitä taikka sellaisia esineitä, jotka on tarkoitettu sinun itsesi tai toisen henkilön vahingoittamiseen.

Säännös tarkoittaa sitä, että esimerkiksi tupakka ei ole senkaltainen aine tai esine, jota laitoksen henkilökunnalla olisi oikeus etsiä tekemällä sinulle ruumiintarkastus. Säännöstä ei voi soveltaa rutiininomaisesti tietyissä tilanteissa kaikkiin saman laitoksen lapsiin, vaan edellytyksenä on, että kussakin tilanteessa on juuri kyseisen lapsen kohdalla perusteltua syytä epäillä, että lapsella on hallussaan mainittuja aineita tai esineitä.

Henkilöntarkastuksen voi tehdä laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Tarkastus on tehtävä siten, että paikalla on toinen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Henkilöiden on oltava samaa sukupuolta kuin tarkastettava lapsi, jollei tarkastusta toimita terveydenhuollon ammattihenkilö. Eri sukupuolta oleva henkilö voi olla läsnä tarkastuksessa myös silloin, jos tarkastuksen suorittaminen kiireellisenä on välttämätöntä lapsen tai toisen henkilön turvallisuuden varmistamiseksi. Lastensuojelulaki 66 §. Perusoikeusnäkökulma edellyttää, että poikkeussäännöstä sovelletaan vain, kun sen edellytykset todella täyttyvät. Sukupuolisäännöksestä voidaan poiketa vain, kun se on ehdottoman välttämätöntä

4. Henkilönkatsastus

Henkilönkatsastuksen suorittamisen edellytyksenä on, että on perusteltua syytä epäillä, että lapsi on käyttänyt päihdyttäviä aineita. Katsastus tulee toimittaa niin, ettei siitä aiheudu tarpeetonta haittaa lapselle.

Henkilönkatsastuksen muotoja

- puhalluskokeen suorittaminen tai
- virtsanäytteen ottaminen

Jos henkilönkatsastuksen suorittaa muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö, läsnä on oltava laitoksen hoito- ja kasvatushenkilöstöön kuuluva toinen henkilö tai muu tehtävään soveltuvan ammatillisen tutkinnon omaava henkilö. Katsastusta ei saa tehdä, eikä sitä tehtäessä saa olla läsnä lapsen kanssa eri sukupuolta oleva henkilö, ellei kyseessä ole terveydenhuollon ammattihenkilö. Tästä voidaan poiketa vain, mikäli toimenpiteen suorittaminen välittömästi on välttämätöntä lapsen tai toisen henkilön turvallisuuden varmistamiseksi.

5. Omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen

Sinun käytössäsi olevat tilat tai hallussa oleva omaisuus saadaan tarkastaa, jos on perusteltua syytä epäillä, että sinulla on hallussaan päihtymistarkoituksessa käytettävää ainetta tai tällaisen aineen käyttöön erityisesti soveltuvia välineitä taikka aineita tai esineitä, jotka on tarkoitettu lapsen itsensä tai toisen henkilön vahingoittamiseen.

Lapsen käytössä olevat tilat tai hallussa oleva omaisuus saadaan tarkastaa myös, jos on perusteltua syytä epäillä, että lapsella on hallussaan aineita tai esineitä, jotka ominaisuuksiensa puolesta soveltuvat vaarantamaan lapsen omaa tai toisen henkilön henkeä, terveyttä tai turvallisuutta tai vahingoittamaan omaisuutta ja jos on todennäköistä, että lapsi käyttää aineita tai esineitä näihin tarkoituksiin. Jos on perusteltua syytä epäillä, että lapselle osoitettu kirje tai siihen rinnastettava muu luottamuksellinen viesti taikka muu lähetys sisältää edellä mainittuja aineita tai esineitä, saadaan lähetyksen sisältö tarkastaa kirjettä tai muuta luottamuksellista viestiä lukematta.

Lapselle tulee selvittää tarkastuksen syy. Tarkastaminen on tehtävä lapsen ja laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan toisen henkilön läsnä ollessa. Lapsen käytössä olevat tilat tai hallussa oleva omaisuus voidaan kuitenkin erityisestä syystä tarkastaa myös lapsen tai toisen henkilön läsnä olematta. Erityinen syy voi olla se, että lapsi on poistunut luvatta tai henkilökuntaa on käytettävissä vain vähän ja tilanne on kiireellinen.

6. Kiinnipitäminen

Laitoksen johtaja tai laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö voi lapsen rauhoittamiseksi pitää kiinni lapsesta, jos lapsi sekavan tai uhkaavan käyttäytymisensä perusteella todennäköisesti vahingoittaisi itseään tai muita ja kiinnipitäminen on lapsen oman tai toisen henkilön hengen, terveyden tai turvallisuuden välittömän vaarantumisen vuoksi taikka omaisuuden merkittävän vahingoittamisen estämiseksi välttämätöntä. Kiinnipitäminen on oltava luonteeltaan hoidollista ja huollollista. Kiinnipitäminen voi pitää sisällään myös lapsen siirtämisen. Kiinnipitäminen on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätöntä.

Kiinnipitäminen tarkoittaa lapsen fyysistä kiinnipitämistä. Minkäänlaisten välineiden käyttö ei ole sallittua. Kiinnipitäminen ei ole sallittua ennakollisena toimenpiteenä ilman välitöntä vaaraa ja se on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätöntä lapsen rauhoittamiseksi.

Kiinnipitäminen on viimesijainen keino, johon saa ryhtyä vain, jos se on välttämätöntä. Toimenpiteen on oltava kokonaisuutena arvioiden puolustettavaa, kun otetaan huomioon lapsen käyttäytyminen ja tilanne muutoinkin. Kiinnipitämisen liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 ja 7 §:ssä. Rikoslain 4:6 §:n mukaan voimakeinoja käytettäessä saa turvautua vain sellaisiin tehtävän suorittamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin, joita on pidettävä kokonaisuutena arvioiden puolustettavina, kun otetaan huomioon tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus sekä tilanne muutenkin. Rikoslaki 4 luku 6 ja 7 §:ssä (Finlex)

7. Liikkumisvapauden rajoittaminen

Sinulle saadaan asettaa määräajaksi kielto poistua laitoksen alueelta, laitoksesta tai tietyn asuinyksikön tiloista, jos se on lapsen huollon kannalta välttämätöntä ja lapsen edun mukaista ja jos

- lapsi on otettu huostaan sillä perusteella, että hän on vaarantanut vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin verrattavalla käyttäytymisellään; tai
- lapsi laitoksessa käyttäytyy 1 kohdassa mainitulla tavalla; tai
- rajoitus on lapsen hoidon tai huollon kannalta muutoin tarpeen lapsen suojelemiseksi häntä itseään vakavasti vahingoittavalta

käyttäytymiseltä.

Lasta vakavasti vahingoittavaa käyttäytymistä voi olla esimerkiksi jatkuva karkaileminen. Liikkumisvapauden rajoittamisen aikana lapsi voi poistua päätöksessä mainitulta alueelta vain yhdessä työntekijän kanssa. Lapsen tavallisen elämän mukaiset toiminnot kuten koulunkäynti, harrastustoiminta ja retkille osallistuminen tulee mahdollisuuksien mukaan turvata.

Liikkumisvapauden rajoittamisen tarkoituksena ei ole lapsen rankaiseminen, vaan vahingollisen käyttäytymisen estäminen.

Kesto

Liikkumisvapauden rajoittaminen ei saa ilman uutta päätöstä jatkua yli seitsemää vuorokautta. Yhtäjaksoisesti rajoittaminen saa jatkua enintään 30 vuorokautta. Rajoittamista ei saa määrätä laajempaan eikä pidemmäksi ajaksi kuin lapsen hoito ja kasvatus välttämättä edellyttää. Toimenpide on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätön.

8.Luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen

Lastensuojelulaitoksella on velvollisuus etsiä karkumatalla olevaa lasta ja kuljettaa tämä takaisin laitokseen. Jos lapsi on poistunut luvattomasti lastensuojelulaitoksesta tai ei palaa sinne ennalta sovitusti, lastensuojelulaitoksen on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin lapsen etsimiseksi ja palauttamiseksi. Laitoksen on ilmoitettava lapsen luvattomasta poissaolosta

- virka-aikana sijoittajakuntaan ja
- virka-ajan ulkopuolella sijoittajakunnan sosiaalipäivystykseen.

Laitoksen ja sosiaaliviranomaisen tulee toimia yhteistyössä lapsen löytämiseksi ja palauttamiseksi takaisin laitokseen. Heidän tulee sopia lapsen kuljettamisesta takaisin laitokseen, jos lapsi ei palaa vapaaehtoisesti. Sijoittajakunnan sosiaalipäivystys voi tarvittaessa pyytää virka-apua lapsen oletetun oleskelukunnan sosiaalipäivystyksestä.

Etsinnän ja kuljetuksen toteuttaminen

Kuljettamisen tulee tapahtua turvallisesti, ja esimerkiksi liikenneturvallisuus on otettava huomioon. Lapsen kuljettamisen voi toteuttaa vain

- laitoksen hoito ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö
- lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tai
- muu toimivaltainen viranomainen (toisen kunnan sosiaaliviranomainen tai poliisi).

Jos kuljetuksesta vastaava henkilö on laitoksen työntekijä, on tämän henkilön oltava aina

- vakituisen henkilöstöön laskettava
- ammatillisesti pätevä lastensuojelulaissa tarkoitetulla tavalla ja
- hoito- ja kasvatustyöhön osallistuva työntekijä.

Rajoitustoimenpiteet kuljetuksen yhteydessä

Kuljetuksen turvaamiseksi lapselle voidaan tehdä henkilöntarkastus ja ottaa matkan ajaksi haltuun kuljetusta vaarantavat aineet ja esineet. Tällaisia ovat lastensuojelulain 65 §:n 1 momentissa tarkoitetut aineet ja esineet. Lasta voidaan turvallisuuden varmistamiseksi pitää autossa kiinni lyhytaikaisesti. Henkilöntarkastus tehdään ja kiinnipitoon ryhdytään kuitenkin vain, jos tilanne niin edellyttää. Rajoitusten käyttäminen kuljettamisen yhteydessä perustuu yksilölliseen tapauskohtaiseen harkintaan, aivan kuten muutenkin.

Henkilöntarkastus ja aineiden ja esineiden haltuunotto

Lasta kuljettava henkilö saa tehdä lapselle henkilöntarkastuksen kuljetukseen käytettävässä autossa kuljetuksen turvallisuuden varmistamiseksi. Tarkastuksen edellytyksiin ja toteuttamiseen sovelletaan, mitä lastensuojelulain 66 §:ssä on säädetty henkilöntarkastuksesta. Lapsen hallussa olevat lastensuojelulain 65 §:n 1 momentin mukaiset vaaralliset esineet ja päihteet voidaan ottaa haltuun kuljetuksen ajaksi. Jos haltuun otettua ainetta tai esinettä ei palauteta lapselle kuljetuksen jälkeen, on asiasta tehtävä päätös siten, kuin lastensuojelulain 65 §:n 2 momentissa säädetään.

Lyhytaikainen kiinnipito autossa

Lyhytaikainen kiinnipito on mahdollista kuljetukseen käytettävässä autossa kuljetuksen turvaamiseksi, jos

- lapsi sekavan tai uhkaavan käyttäytymisensä perusteella todennäköisesti vahingoittaisi itseään tai muita ja
- kiinnipito on välttämätöntä lapsen tai muiden hengen, terveyden tai turvallisuuden välittömän vaarantumisen vuoksi.

Kiinnipito on toteutettava lapselle turvallisella tavalla. Sen toteuttamisessa on huomioitava lapsen ikä, sukupuoli, kulttuurinen ja uskonnollinen tausta sekä yksilöllinen tilanne. Kiinnipito on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätöntä. Säännös ei oikeuta ottamaan lasta kiinni laitoksen ja sen piha-alueen ulkopuolella, kuten kaupungilla, retkillä tai muissa vastaavissa tilanteissa. Kiinnipitoa ei siis voida toteuttaa myöskään ennen kuljetusta auton ulkopuolella. Kuljetuksesta vastaavan henkilön tulisi lasta rauhoittamalla ja hänen kanssaan keskustelemalla ratkaista tilanne ja saada lapsi suostumaan paluuseen.

RAJOITUSTOIMIEN ARVIOINTI

Rajoitustoimenpiteiden käyttämisen yleiset edellytykset

- Rajoitustoimenpiteiden käyttäminen rangaistuksena on kiellettyä.
- Toimenpiteitä voidaan käyttää vain siinä määrin kuin lapsen oma tai toisen henkilön terveys tai turvallisuus tai lapsen huostaanoton tarkoituksen toteuttaminen välttämättä vaatii.
- On valittava aina lievin mahdollinen toimenpide.
- Rajoitustoimenpiteen käyttäminen on lopetettava heti, kun sen käytölle ei enää ole lain mukaisia perusteita. Toimenpidettä on myös heti lievennettävä, jos se on mahdollista.
- Lapsen tilannetta on seurattava jatkuvasti ja on tehtävä päätös toimenpiteen lopettamisesta, jos perusteita jatkamiselle ei enää ole.
- Rajoitustoimenpiteet on toteutettava aina mahdollisimman turvallisesti ja lapsen ihmisarvoa kunnioittaen.

- Rajoitustoimenpiteitä saa käyttää vain siihen tarkoitukseen kuin kussakin säännöksessä on erikseen määritelty

Rajoitustoimenpiteitä käytetään vain, kun se on välttämätöntä ja lain vaatimat edellytykset täyttyvät.

RAJOITUSTEN TOTEUTTAMINEN JA KÄYTTÖ

Mikäli ohjaaja pohtii rajoitustoimen tarpeellisuutta sinun kohdallasi, niin hän keskustelee asiasta ensin työparinsa ja myös sinun kanssasi, mikäli se on mahdollista. Ohjaaja ottaa myös yhteyttä päivystävään esimieheen, jonka kanssa hän myös arvioi rajoitustoimen tarpeellisuutta. Ohjaaja soittaa myös asiasta sinun vanhemillesi ennen rajoitustoimesta päättämistä, mikäli se on vain mahdollista. Rajoitustoimesta tehdään päätös tai kirjaus sinun asiakirjoihisi. Sinulle kerrotaan aina rajoitustoimen syyt ja miten rajoitus toteutetaan. Päätökseen kirjataan myös sinun mielipiteesi. Joihinkin rajoituspäätöksiin kirjataan myös sinun vanhempiesi (huoltajan) mielipide.

Sinuun kohdistettua rajoitustoimen tarpeellisuutta arvioidaan jatkuvasti ja rajoitus lopetetaan heti, jos rajoittaminen ei ole enää välttämätöntä ja käyttöön otetaan lievemmat tilanteeseen soveltuvat keinot.

TOIMINTATAVAT RAJOITUSTEN KÄYTÖN JÄLKEEN

Rajoitustoimen käytön jälkeen sinun kanssasi keskustellaan uudelleen rajoitustoimeen johtaneista syistä, siitä miltä rajoitustoimi sinusta tuntui ja kuinka sen koit. Yhdessä ohjaajan kanssa voitte miettiä, miten rajoitustoimen käyttö olisi ollut mahdollista välttää ja kuinka jatkossa tulisi toimia, jotta rajoitustoimen tarpeellisuutta ei tulisi.

Sinun kanssasi käydään läpi rajoituspäätös. Muutoksenhakukelpoinen päätös annetaan sinulla todisteellisesti tiedoksi, jolloin allekirjoitat todistuksen tiedoksisaannista. Päätös lähetetään myös sinun vanhemillesi, huoltajille ja sosiaalityöntekijälle. Samalla tai myöhemmin täytätte ohjaajan kanssa kirjallisen arvion, johon kirjataan: rajoituksen toteuttamistapa ja vaikutus, rajoitukseen johtanut tilanne, rajoituksen tarve ja perusteet sekä toimenpiteeseen osallistuneen henkilöstön toiminta. Sinulle kerrotaan muutoksenhaku- ja oikeussuojakeinot ja mahdollisuudestasi saada oikeusapua.

MUUTOKSENHAKU JA KANTELUMAHDOLLISUUS

Tehtyyn päätökseen haetaan muutosta suoraan hallinto-oikeudelta. Sinulla on oikeus tehdä valitus 30 päivän kuluessa siitä, kun olet saanut päätöksen tiedoksi. Kun valitusaikaa lasketaan, tiedoksisaantipäivää ei oteta lukuun. Mikäli haluat valittaa päätöksestä, kerro siitä ohjaajalle, joka auttaa sinua asian eteenpäin viemisessä. Yhdessä ohjaajan kanssa voitte selvittää sinulle oikeusapua tai ohjaaja voi auttaa sinua valituksen tekemisessä.

Sinulla on myös oikeus tehdä kirjallinen kantelu sosiaaliamiehelle, aluehallintovirastoon tai eduskunnan oikeusapumiehelle, mikäli koet tulleeesi väärin kohdelluksi.

YKSIKÖSSÄ PAIKALLA OLEVIEN HENKILÖIDEN TURVALLISUUDESTA HUOLEHTIMINEN RAJOITUSTEN KÄYTÖN YHTEYDESSÄ JA TILANTEISSA, JOISSA SAATTAA LÄSNÄ OLLA VÄKIVALLAN UHKA

Meillä ennakoidaan hankalia tilanteita, joka tarkoittaa arjessa sitä, että ohjaajat suunnittelevat tilanteet etukäteen, mikäli olisi oletettavaa, että joku lapsista käyttäytyisi aggressiivisesti tai uhkaavasti. Vaikka tilanne tulisikin yllättäen, niin ohjaajat ovat ennakkoon sopineet toimintatavoista tällaisessa tilanteessa. Ohjaajat saattavat ohjata muut lapset omiin huoneisiin tai muuhun tilaan. Yksikköön kutsutaan tarvittaessa lisähenkilökuntaa toisesta yksiköstä tai paikalle voidaan kutsua myös vartija, poliisi tai muu viranomainen.

Ensisijaisesti me ohjaamme väkivaltaisesti tai aggressiivisesti käyttäytyvää lasta puheella. Rauhoittelemme ja yritämme keskustella tilanteesta. Joskus tilanne voi kuitenkin olla sellainen, että tämä ei auta ja lapsi pyrkii satuttamaan itseään tai jotakin muuta henkilöä tai yrittää hajottaa tavaroita. Tällöin tilanteen turvaamiseksi ohjaajat aloittavat kiinnipidon, jonka aikana lasta pidetään kiinni niin, että hän ei pysty jatkamaan ei toivottua toimintaa. Kiinnipitäminen on turvaamistoimi ja sitä jatketaan vain niin kauan, kuin se on välttämätöntä. Tilanteen rauhoittumisen jälkeen tilanne käydään läpi nuoren itsensä kanssa sekä tarvittaessa myös muiden nuorten kanssa.

